

نقش و جایگاه بخش کشاورزی استان کرمان بر توسعه اقتصادی، نظم و امنیت اجتماعی این استان

حسین مهربانی بشرآبادی^۱، مریم ضیاءآبادی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۷/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۸/۲۵

چکیده

بخش کشاورزی، یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصاد ایران به شمار می‌آید که دارای مساعدت‌های بسیاری به فرایند توسعه می‌باشد. مسلماً بخش کشاورزی استان کرمان نیز در فرایند توسعه از این قاعده مستثنی نمی‌باشد. توجه به بخش کشاورزی استان کرمان، به دلیل افزایش پیوسته جمعیت و افزایش تقاضا برای مواد غذایی و دیگر محصولات کشاورزی جهت افزایش رشد تولید و اشتغال ضروری است. همچنین افزایش توجه و سرمایه گذاری در بخش کشاورزی استان بخصوص در مناطق روستایی باعث ایجاد فرصت‌های شغلی بیشتر در این مناطق گردیده و از مهاجرت بی‌رویه روستائیان به شهرها، افزایش حاشیه نشینی شهری، معضلات و بحران‌های اجتماعی مانند برهم زدن نظم و امنیت عمومی توسط مهاجران بیکار، جلوگیری می‌کند. بنابراین هدف این مطالعه بررسی نقش بخش کشاورزی استان کرمان بر توسعه اقتصادی، نظم و امنیت اجتماعی این استان بوده است. برای انجام این مطالعه از آمار و اطلاعات جهاد کشاورزی، سالنامه‌های آماری استفاده گردیده است. نتایج حاکی از آن است که بخش کشاورزی استان علی‌رغم وجود محدودیت‌هایی مانند خشکسالی‌های پیاپی نقش مثبتی را در توسعه اقتصادی، ایجاد اشتغال و کاهش بیکاری و ایجاد نظم و امنیت اجتماعی داشته است.

واژگان کلیدی: بخش کشاورزی، توسعه اقتصادی، امنیت، استان کرمان.

۱- استاد گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه شهید باهنر کرمان (نویسنده مسئول)، ۰۳۴۲۱۸۴۹۸۰

۲. دانشجوی دکتری اقتصاد منابع طبیعی دانشگاه شهید باهنر کرمان

امنیت از جمله مفاهیمی است که به سختی می‌توان آن را تعریف کرد مگر با واسطه وجود ناامنی، مثلاً حفاظت در مقابل خطر، احساس ایمنی و رهایی از تردید و معانی از این قبیل که همه معنای امنیت را از آن درک کنند. باری بوزان امنیت را یک مفهوم توسعه نیافته تعبیر کرده تا به عنوان مفهوم قدرتمندتر و مفیدتر از شان و منزلت فعلی شناخته شود. آرنولد و لفرز امنیت را یک الگوی مناسب برای آرامش جامعه توصیف نموده و به وجود پتانسیل ابهام و استفاده از سیاستمداران از آن اشاره می‌نماید. امنیت از نظر مارتین عبارت است از تضمین رفاه آتی، یعنی این احساس را دارد که در آینده می‌توان آن را رفع و از احساس امنیت برخوردار شد. با این تعاریف می‌توان گفت امنیت یک احساس درونی و روانی است ولی باید عینیت بیرونی پیدا کند و نیازهای افراد و جامعه را مرتفع و به او احساس آرامش و آسودگی خیال بدهد. امنیت از نظر موضوعی در حوزه‌های مختلف نظامی، اقتصادی، محیطی، سیاسی و فرهنگی مطرح می‌شود و از نظر سطح تحلیل، به امنیت محلی، ملی، منطقه‌ای (بین‌المللی) و جهانی قابل تقسیم است (ماندل، ۱۳۸۱). نکته با اهمیت این است که امنیت کامل وجود ندارد. هر جامعه‌ای تلاش می‌کند تا از طریق ایجاد ساز و کار مناسب وضعیت امن‌تری را بیافریند. بنابراین با توجه به هدف از طرح‌های تأمین امنیت در هر جامعه، امنیت را باید مقوله‌ای اجتماعی تعریف کرد که احساس خوشبختی، آرامش و رضایت از زندگی رابطه نزدیک دارد. از طرفی با توسعه و رشد اقتصادی نیز ارتباط مستقیم دارد اگر چنین کارکردهایی را برای نظم و امنیت مفروض بدانیم، باید امنیت را فرصت زندگی بهتر تعریف کنیم. (خورشیدوند، ۱۳۸۸) همه بخش‌های موجود در یک کشور در تأمین امنیت اجتماعی نقش داشته و موثرند از جمله بخش کشاورزی، صنعت و خدمات. در دهه‌های اخیر در مورد در مورد جایگاه بخش کشاورزی در توسعه اقتصادی و اجتماعی بحث‌های زیادی بین اقتصاددانان و برنامه‌ریزان شده است که همه این مجادلات بر اهمیت استراتژیک بخش کشاورزی اتفاق نظر دارند. بر اساس این دیدگاه‌ها، بخش کشاورزی از نقش غیرفعال در دهه‌های ۱۳۲۰ و ۱۳۳۰ به نقش پویا در دهه‌های اخیر تحول یافته است. به گونه‌ای که امروز دیدگاه غالب آن است که بخش کشاورزی به رغم کاهش سهم آن در اشتغال و تولید ناخالص ملی به لحاظ اهمیت کلیدی در جریان توسعه اقتصادی به ویژه از نظر عرضه مواد غذایی و مواد خام صنعتی نیازمند توجه بیشتری است. به موازات توسعه

شهرنشینی، اهمیت بخش کشاورزی افزایش می‌یابد، زیرا همراه با توسعه اقتصادی و ازدیاد درآمد، تقاضا برای مواد غذایی نیز بیشتر می‌شود. چنانچه تولیدات داخلی نتواند به این تقاضا پاسخ دهد، جامعه ناچار به اختصاص ارز کمیاب داخلی به واردات محصولات کشاورزی خواهد بود (سالم و نمازی، ۱۳۸۹).

استان کرمان با مساحتی حدود ۱۸۰۷۲۶ کیلومتر مربع، از طرف شمال به استان‌های خراسان جنوبی و یزد، از جنوب به استان هرمزگان، از شرق به استان سیستان و بلوچستان و از غرب به استان فارس محدود شده است. استان کرمان براساس سرشماری سال ۹۰ دارای ۲۳ شهرستان، ۵۸ بخش، ۱۵۱ دهستان، ۷۱ شهر و ۵۱۷۸ آبادی دارای سکنه می‌باشد. بخش کشاورزی این استان در سال ۱۳۸۲ با ۱۴۷۶/۳۲۷ هزارتن محصولات زراعی، ۶۸۸/۲۴۶ هزارتن محصولات باغی، ۹۹۹۹/۶۹۷ تن گوشت قرمز و ۲۷/۷۶۶ تن گوشت مرغ، ۱۱۵/۲۵۴ هزارتن شیر گاو و ۱۶۱/۱۱۶ هزارتن شیر گوسفند و همچنین تولید سایر محصولات جانبی در تأمین نیازهای غذایی جمعیت ۲۵۰۴۳۷۱ هزارنفری استان نقش مهمی داشته است. (سالنامه آماری استان کرمان، ۱۳۸۷). بررسی تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار بر حسب ارزش افزوده بخش‌های عمده اقتصادی استان نشان می‌دهد که طی سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۶ به ترتیب با ۸۴۷۹ و ۲۴۴۷۲ میلیارد ریال ارزش افزوده دارای بالاترین ارزش تولید ناخالص نسبت به سایر فعالیت‌های اقتصادی از جمله صنعت با ۳۶۱۱ و ۱۲۷۲۳ میلیارد ریال و معدن ۱۱۱۱ و ۹۳۶۱ میلیارد ریال بوده است. همچنین میانگین سهم بخش کشاورزی در اشتغال استان در سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۷ برابر با ۳۵/۳ و ۳۳/۱ درصد و میانگین سهم بخش صنعت در سال‌های فوق برابر با ۲۵/۷ و ۲۷/۸ و میانگین سهم بخش خدمات در سال‌های مذکور ۳۹ و ۳۹/۱ درصد بوده است (سالنامه آماری استان کرمان، ۱۳۸۷). بهبود شرایط زیست محیطی و کمک به امنیت و رشد و توسعه حیات اقتصادی - اجتماعی در مرکز کشور دیگر نقش مهم بخش کشاورزی در این اقلیم است که به طور دقیق قابل اندازه‌گیری نیست؛ لذا هدف این مطالعه بررسی نقش و جایگاه بخش کشاورزی در توسعه و نظم و امنیت عمومی استان کرمان می‌باشد.

ادبیات موضوع

عبادی نژاد و همکاران (۱۳۸۸)، به بررسی روابط بین عوامل جغرافیایی و نظم و امنیت اجتماعی پرداختند. آن‌ها با استفاده از روش توصیفی - پیمایشی و از طریق پرسشنامه به

سنجش متغیرها در دو بعد عوامل جغرافیایی انسانی و عوامل جغرافیایی طبیعی پرداختند. جامعه آماری تحقیق اعضای هیئت علمی و مدرسان گروه‌های آموزش انتظامی، علوم اجتماعی و جغرافیا در دانشگاه علوم انتظامی بوده و نتایج مطالعه آن‌ها حاکی از آن است که وجود رابطه بین عوامل جغرافیایی انسانی و نظم و امنیت تأیید می‌شود. روش‌اندل اربطانی و همکاران (۱۳۸۸)، در مطالعه‌ای با عنوان تدوین الگوی جامع فراگرد مدیریت بحران با رویکرد نظم و امنیت به بررسی مدیریت بحران پرداختند. آن‌ها در مطالعه خود بیان می‌کنند که پیش‌بینی پیشگیری و آمادگی سه گام اساسی در مرحله قبل از بحران به حساب می‌آیند که از اهمیت خاصی در چرخه مدیریت بحران برخوردارند. همچنین بازیابی، بازسازی و یادگیری مهم‌ترین گام‌های مرحله پس از بحران به شمار می‌آیند. در این میان عملیات امداد و نجات، عملیات ویژه مهارساختن بحران، مهم‌ترین اقدامات مدیریت در حین بحران به حساب می‌آیند. رحیمی خورشیدوند (۱۳۸۸)، به بررسی نقش مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد در برقراری نظم و امنیت پرداختند. آن‌ها با شیوه توصیفی نقش اینگونه سازمان‌ها را در ایجاد امنیت مورد مطالعه قرار داده‌اند. عنبری و فیروزجائیان (۱۳۸۸)، به بررسی مشارکت امنیتی و انتظام مشارکتی بررسی تجارب و زمینه‌های مشارکت مردمی در تأمین نظم و امنیت با تأکید بر ایران پرداختند. مقاله آن‌ها بر امکان و ضرورت مشارکت امنیتی و انتظام مشارکتی تمرکز دارد. مقاله آن‌ها با تشریح فضای مفهومی در عبارت مشارکت و امنیت آغاز و تلاش می‌شود از ترکیب این مقولات مفهوم ثالثی تحت عنوان مشارکت امنیتی و انتظام مشارکتی یا غیره ابتکار شود و در اثنای بحث ضمن بررسی اهمیت و تاریخچه موضوع مشارکت امنیتی و انتظامی در جهان و ایران، بر زمینه‌ها و راهکارهای جلب مشارکت مردم در امنیت تأکید می‌شود. لباف (۱۳۸۹) به مطالعه سیره عملی حضرت علی (ع)، در استقرار نظم و امنیت پرداخته است در این مطالعه تلاش شده است، چگونگی رسیدن به الگوی مناسب با بیان اصل نظم و امنیت و وحدت فیما بین و عوامل تهدیدکننده امنیت در حکومت از جمله عصیتهای قومی، نژادی و شورش‌های داخلی و همچنین هدایت و توجیه کارگزاران و توجه به تقویت باورهای دینی و کرامت انسانی به عنوان روشی پیشگیرانه در جهت تأمین امنیت از دیدگاه امام علی (ع) مورد بررسی قرار گرفت. سالم و نمازی (۱۳۸۹)، به بررسی نقش بخش کشاورزی در توسعه اقتصادی استان یزد پرداختند. آن‌ها ضمن اشاره به ویژگی‌های بخش کشاورزی استان یزد بیان می‌کنند که میزان بهره‌مندی بهره‌برداران بخش کشاورزی از خدمات عمومی دولت همپای نقش مثبت آن در توسعه اقتصادی

استان نیست. شاکری (۱۳۸۳)، به بررسی جایگاه بخش کشاورزی در فرایند توسعه اقتصادی کشور پرداخته و بیان می‌کند که در واقع ایده وجود تضاد میان بخش کشاورزی و صنعت در اقتصاد ایران موضوعیت ندارد بلکه میان بخش کشاورزی و صنعت و خدمات مولد از یک طرف و بخش پولی و تجاری شهری از طرف دیگر تضاد وجود دارد و وضعیت حمایت از بخش کشاورزی در ایران در مقایسه با کشورهای پیشرفته و در برخی از کشورهای در حال توسعه مطلوب نیست.

مواد و روش‌ها

روش تحقیق بکارگرفته شده در این مقاله، روش کتابخانه‌ای است و با استفاده از آمار و اطلاعات مدیریت سازمان جهاد کشاورزی و سالنامه‌های آماری استان و کشور در سال‌های مختلف انجام شده است. در این مطالعه از روش تحلیلی کوزنتس استفاده شده است (نجفی ۱۳۸۳ و نمازی ۱۳۸۹). کوزنتس و بسیاری دیگر از اقتصاد دانان معتقدند که کشاورزی در این موارد می‌تواند به فرایند توسعه اقتصادی کمک کند.

۱- عرضه مازاد مواد غذایی و مواد خام صنعتی

۲- مساعدت به ترازپرداخت‌ها از طریق صادرات مازاد تولید.

۳- ایجاد اشتغال برای نیروهای مولد و عرضه نیروی کار

۴- مساعدت به بازار و گسترش فعالیت‌های جنبی

۵- تأمین سرمایه

بخش کشاورزی استان در تمام زمینه‌های فوق نقش مهمی دارد بنابراین می‌توان از این روش تحلیل استفاده کرد و به نتایج مطلوبی رسید.

نقش بخش کشاورزی در توسعه اقتصادی استان کرمان

۱- عرضه مازاد مواد غذایی و مواد خام صنعتی

افزایش مواد غذایی قابل عرضه به بازارهای شهری در کشورهای در حال توسعه دارای اهمیت بسیار زیاد است، زیرا نخست آنکه به علت توسعه اشتغال در صنعت و سایر فعالیت‌های غیرکشاورزی، جمعیت مصرف کننده شهری در این کشورها به سرعت رو به افزایش است و دیگر آنکه به علت پائین بودن سطح تغذیه گرایش نهایی به مصرف در این جمعیت بالاست و بخش زیادی از درآمد صرف مواد غذایی می‌شود. در نتیجه، سطح دستمزدهای صنعتی و سایر مشاغل غیرکشاورزی تا اندازه زیادی با سطح قیمت

مواد غذایی ارتباط دارد.

بدیهی است هرگاه عرضه مواد غذایی نتواند همگام با تقاضا افزایش یابد قیمت مواد غذایی افزایش می‌یابد و در نتیجه آن فشار روی دستمزدهای صنعتی و تورم در شهرهاست. افزایش دستمزدهای صنعتی و تورم در نهایت سبب کاهش تولیدات صنعتی و کندی توسعه اقتصادی می‌شود. علاوه بر عرضه مازاد مواد غذایی، بخش کشاورزی از طریق افزایش عرضه مواد خام صنعتی می‌تواند به توسعه و رونق صنایع کسب و کار جنبی و تبدیلی در کشورهای در حال توسعه کمک کند و افزایش تولید و عرضه این مواد، هزینه تولید این صنایع را پائین می‌آورد و از وارد کردن مواد خام برای این گونه صنایع جلوگیری می‌کند (سلطانی و نجفی ۱۳۷۵ و نمازی ۱۳۸۹).

در بخش کشاورزی استان بیش از ۴۰ نوع محصول زراعی تولید می‌شود. این محصولات شامل غلات، حبوبات، دانه‌های روغنی، نباتات علوفه‌ای و محصولات جالیزی، انواع سبزیجات، نباتات صنعتی مانند پنبه، روناس و زیره است. بخش کشاورزی دارای نقش مهمی در تأمین مواد غذایی، دامی، طیور و آبزیان است.

تولید محصولات زراعی

میزان تولید این محصولات در سال زراعی ۱۳۸۲ برابر با ۱۴۷۶۳۲۷ تن بوده است که از مساحتی برابر ۱۹۷۳۶۹ هکتار اراضی زراعی بدست آمده است. (سالنامه آماری استان کرمان، ۱۳۸۷). میزان ارزش افزوده کشاورزی سال ۱۳۸۲، ۸۴۷۹ میلیارد ریال و در سال ۱۳۸۶ برابر با ۲۴۴۷۲ میلیارد ریال بوده است.

تولید محصولات باغبانی

از کل ۵۱۰۰۲۴ هکتار سطح زیر کشت محصولات زراعی و باغی در سال زراعی ۱۳۸۲ مقدار ۳۱۲۶۵۵ هکتار را باغ‌ها تشکیل می‌دهند که ۶۱/۳۰۲ درصد از کل اراضی کشاورزی را شامل می‌شود. در بخش باغبانی استان بیش از ۶۸۸/۲۴۶ هزار تن انواع محصولات باغی تولید می‌شود. مهم‌ترین این محصولات عبارتند از: پسته، پرتقال و خرما.

به طوری که ملاحظه می‌شود تنوع اقلیمی استان امکان تولید انواع محصولات باغبانی را فراهم کرده است. تولیدات باغبانی استان از لحاظ بالا بودن ارزش اقتصادی این بخش با توجه به مزیت‌ها و حفظ محیط زیست و ایجاد بستر مناسب برای انجام سایر فعالیت‌های اقتصادی و ایجاد جاذبه‌های گردشگری دارای اهمیت بسیار بالایی است.

درآمد ناخالص به قیمت جاری محصولات کشاورزی استان در سال ۱۳۸۲ و ۱۳۸۶ به ترتیب ۸۴۷۹ و ۲۴۴۷۲ میلیارد ریال است. در بین محصولات باغبانی استان، پسته با ۷۵۴۱۴ تعداد بهره بردار و ۲۵۲۶۱۰ تن بالاترین درآمد ناخالص را ایجاد کرده است.

تولیدات دام و طیور

با توجه به آمار پرواربندی کشتارگاه‌ها، گوشت قرمز و گوشت مرغ تولیدی استان در سال ۱۳۸۲ برابر ۹۹۹۹/۶۹۷ تن گوشت قرمز و ۲۷/۷۶۶ تن گوشت مرغ بوده است که درآمد قابل توجهی را ایجاد کرده است.

تولید آبزیان

با استفاده بهینه از منابع آب و افزایش ارزش تولید نهایی در سال ۱۳۸۲ و ۱۳۸۷ به ترتیب برابر با ۳۸۸/۶ و ۴۵۲ تن انواع ماهیان سردآبی و گرم آبی تولید شده است.

محاسبه ارزش افزوده بخش کشاورزی استان کرمان

برای محاسبه ارزش افزوده بخش کشاورزی، هزینه‌های تولید از درآمد ناخالص کسر می‌شود. بر اساس سالنامه آماری استان، ارزش افزوده بخش کشاورزی در سال‌های ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶ برابر با ۸۴۷۹، ۱۰۲۷۶، ۱۱۸۱۷، ۱۹۰۲۸، ۲۴۴۷۲ است. آمار و اطلاعات موجود در سالنامه آماری استان و مرکزآمار ایران (جدول شماره ۱) نشان می‌دهد که طی سال‌های گذشته بالاترین ارزش افزوده در استان کرمان به بخش کشاورزی اختصاص داشته است.

جدول شماره (۱): گزیده‌ای از تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار بر حسب ارزش افزوده بخش‌های عمده اقتصادی (میلیارد ریال)

شرح	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶
ارزش افزوده	۲۹۱۸۰	۳۶۷۰۱	۵۰۳۱۵	۷۰۰۲۷	۸۴۸۵۲
کشاورزی، شکار و جنگلداری	۸۴۷۹	۱۰۲۷۶	۱۱۸۱۷	۱۹۰۲۸	۲۴۴۷۲
ماهگیری	۴	۴	۶	۱۲	۱۳
معادن	۱۱۱۱	۱۲۹۳	۵۸۳۳	۷۴۸۶	۹۳۶۱
صنعت	۳۶۱۱	۵۴۶۲	۶۵۸۷	۱۱۲۰۰	۱۲۷۲۳
ساختمان	۱۳۴۳	۱۷۸۱	۲۰۹۳	۳۹۸۲	۵۷۵۷

ماخذ: مرکز آمار ایران

همچنین بخش کشاورزی استان کرمان با تولید محصولات دام و طیور، شیلات، زراعی و باغی زمینه فعالیت کارخانه‌ها و کارگاه‌های مختلف در بخش‌های صنعتی و صنایع تبدیلی را فراهم کرده است.

- تأمین ارز از طریق صادرات مازاد تولید به منظور واردات کالاهای سرمایه‌ای مورد نیاز در روند توسعه اقتصادی. در اکثر کشورهای پیشرفته امروزی، کشاورزی در تأمین ارز مورد نیاز برای توسعه و گسترش نظام صنعتی نقش مهمی برعهده دارد.

در کشورهای در حال توسعه، توسعه کشاورزی علاوه بر صرفه جویی در مصرف ارز خارجی و در نتیجه بهبود تراز پرداخت‌های خارجی، امکان صادرات مواد خام کشاورزی و تأمین ارز را فراهم می‌سازد. شایان ذکر است بین محصولات کشاورزی و مواد معدنی که هر دو ارز آور هستند تفاوت اساسی وجود دارد. کشاورزی می‌تواند منبع تأمین ارز دائمی باشد، در حالی که عمر مواد معدنی محدود است و نمی‌توان همواره به آن‌ها اتکاء داشت. (قره باغیان، ۱۳۷۲).

جدول شماره (۲): مقدار و ارزش صادرات انواع کالاها (بجز نفت خام) از گمرک‌های استان (کیلوگرم - هزار ریال)

	۱۳۶۵	۱۳۷۰	۱۳۷۵	۱۳۸۳
مقدار کالا (کیلوگرم)	۲۷۵۵۷۴۴۴	۶۲۳۳۹۶۵۱	۱۲۲۱۷۶۴۰۰	۱۰۱۴۵۳۸۰۱
ارزش (هزار ریال)	۵۴۵۳۴۲	۱۴۵۹۱۵۲۲	۷۰۳۹۰۷۳۱۴	۳۰۸۶۶۱۵۸۳۸
	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷
مقدار کالا (کیلوگرم)	۱۲۳۷۴۴۷۱۸	۱۶۹۳۷۴۶۰۶	۱۵۳۲۵۷۶۰۰	۱۰۸۰۴۳۰۰۰
ارزش (هزار ریال)	۴۸۸۲۷۲۰۹۶۲	۶۵۳۴۵۰۷۱۷۶	۶۹۴۳۹۶۸۸۸۹	۴۰۷۷۴۸۱۹۱۰

ماخذ: مرکز آمار ایران

و جدول شماره (۲) میزان صادرات کشاورزی و غیر کشاورزی را طی سال‌های ۱۳۶۵-۱۳۸۷ نشان می‌دهد و همچنین نمایانگر آن است که صادرات کالاهای کشاورزی و غیر کشاورزی طی سال‌های مذکور از لحاظ وزن و ارزش به ترتیب ۳/۹۳ و ۷۴۷۷ برابر افزایش یافته است.

ایجاد اشتغال برای نیروهای مولد و عرضه مازاد نیروی کار

نیروی کار یکی از عوامل مهم و عمده در تولیدات و بخش کشاورزی در کشورهای در حال توسعه، زمینه اشتغال درصد مهمی از نیروی کار را فراهم کرده است. همچنین

بخش کشاورزی می‌تواند با افزایش بهره‌وری نیروی کار مازاد خود را رها سازد و از این طریق به افزایش تولیدات صنعتی کمک کند. البته رهاسازی نیروی کار مازاد یا مهاجرت بخشی از روستائیان به شهرها با دو شرط امکان‌پذیر است. ۱- اینکه مهاجرت نیروی کار اثر منفی بر تولید کشاورزی نداشته باشد و دیگر این که شهرها و بخش صنعتی که در مجاورت شهر قرار دارد، ظرفیت جذب نیروی کار اضافی را دارا باشد. برای تحقق شرط اول باید بهره‌وری نیروی کار، زمین و یا هر دو افزایش یابد. (قره باغیان ۱۳۷۲، نمازی ۱۳۸۹).

گسترش فعالیت‌های جنبی

با تبدیل کشاورزی سنتی به کشاورزی تجاری و افزایش تدریجی بهره‌وری کشاورزی، ارتباط و پیوند کشاورزی با سایر بخش‌های اقتصادی باید افزایش یابد. با گسترش این پیوند نیاز بخش کشاورزی به نهاده‌های تولیدی در خارج از این بخش بیشتر می‌شود و فعالیت‌های تبدیل مواد خام کشاورزی به فرآورده‌های متنوع‌تر و مورد تقاضای مصرف‌کننده شهری به تدریج گسترش می‌یابد. گسترش فعالیت‌های قبل و بعد از تولید مواد خام کشاورزی، اشتغال و درآمد بیشتر ایجاد می‌کند و بدین ترتیب ارزش افزوده فرآورده‌های کشاورزی بیشتر می‌شود.

در کشورهای پیشرفته اگرچه سهم کشاورزی در اشتغال و تولید ناخالص ملی در مقایسه با بخش‌های دیگر کم است، سهم فعالیت‌های جنبی وابسته به کشاورزی نسبتاً زیاد و در حال افزایش است. (سلطانی و نجفی، ۱۳۷۵). بخش کشاورزی استان برای فعالیت بسیاری مشاغل جنبی خدماتی، صنعتی و تجاری از قبیل صنایع ایجاد ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی، تجارت لوازم یدکی، تجارت ماشین‌آلات کشاورزی و نهاده‌های بذر، سم، کودشیمیایی و غیره، داروخانه‌های دامپزشکی، پرورش دام و طیور و آبزیان، شرکت‌های خدماتی فعال در زمینه بوجاری بذر، تاسیس گلخانه، اجرای طرح‌های آبیاری تحت فشار و غیره زمینه‌های لازم را ایجاد کرده و مجموع این فعالیت‌ها نقش مهمی را در اشتغال‌زایی و ایجاد درآمد برای خانوارهای استان ایفا می‌کند.

ایجاد شرایط مناسب برای زندگی و فعالیت‌های اقتصادی

با توجه به اینکه ۴۱/۰۸۵ درصد جمعیت استان کرمان در روستاها زندگی می‌کنند که شغل اصلی روستائیان کشاورزی است بنابراین بخش کشاورزی علاوه بر ایفای نقش

تولیدی، در بهبود شرایط زیست محیطی و ادامه حیات اجتماعی - اقتصادی نیز نقش مهمی دارد.

در سال‌های گذشته صنایع بخصوص صنایع نیمه سنگین مانند کارخانه‌های سیمان، زغال سنگ، لاستیک و غیره با استقرار در استان باعث آلودگی هوا، آب خاک شده‌اند. برای جبران زیان‌های ناشی از آن‌ها، باید فضای سبز موجود گسترش یابد و یا حداقل حفظ شود. بنابراین اهمیت بخش کشاورزی به خصوص زیربخش باغبانی در ایجاد شرایط مناسب زندگی و انجام فعالیت‌های اقتصادی و جاذبه‌های گردشگری به ویژه در مناطق خوش آب و هوای کوهستانی استان مشخص می‌شود.

نتیجه گیری

یکی از مهم‌ترین راه‌های کاهش جرائم و افزایش امنیت و نظم عمومی در جامعه افزایش اشتغال و اشتغالزایی است. اشتغال علاوه بر بعد معنوی و تعالی روح و جان آدمی، از بعد مادی نیز باعث می‌شود فرد دارای عزت نفس گشته و از انجام امور پست و ناهنجار در جامعه بپرهیزد همچنین اشتغال سبب ایجاد درآمد گشته و افراد دارای درآمد مناسب کمتر تحت تأثیر فشارهای مادی و مالی قرار گرفته و بنابراین جرائمی مانند دزدی و قاچاق کاهش خواهد یافت. پس می‌توان گفت با ایجاد اشتغال زمینه وقوع جرم و جنایت کاهش خواهد یافت که برای ایجاد اشتغال بخش‌های اقتصادی بسیار موثر خواهند بود. در این مطالعه به نقش بخش کشاورزی در تأمین اشتغال و ایجاد درآمد و ارزش افزوده پرداخته شده که مشخص شده میانگین سهم بخش کشاورزی در اشتغال استان در سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۷ برابر با ۳/۳۵ و ۱/۳۳ درصد بوده که سهم بالایی را در اشتغال داشته بنابراین برای افزایش امنیت اجتماعی یکی از بخش‌های مهم مورد نظر بخش کشاورزی استان خواهد بود. نتایج این مطالعه حاکی از آن است که علی‌رغم تمام محدودیت‌های تولید در خصوص محدودیت منابع آب، وقوع مکرر خشکسالی، کوچک بودن واحدهای بهره‌برداري دهقانی، کم سوادى بهره‌برداران، بخش کشاورزی در تمام زمینه‌ها از جمله نیروی کار، اشتغال زایی، تأمین مواد غذایی و موادخام صنعتی و صادرات در توسعه اقتصادی استان نقش مثبت را بر عهده داشته است. به طوری که در سال ۱۳۸۶ با ۲۴۴۷۲ میلیارد ریال ارزش افزوده دارای بالاترین ارزش تولید در استان بوده است. کم توجهی به این بخش می‌تواند به رکود واحدهای بهره‌برداري کشاورزی، کاهش امنیت غذایی و استانداردهای زیست محیطی استان و افزایش مهاجرت از مناطق

روستایی و خالی شدن گستره وسیعی از اراضی استان از جمعیت و فعالیت اقتصادی منجر می‌شود، از طرف دیگر با توجه به عدم مبارزه علمی و فنی موثر با تنگناها و محدودیت‌های بخش کشاورزی استان، به علت گستردگی این فعالیت به دلیل امکانات و سرمایه گذاری‌های دولتی موجود، لازم است برای مقابله با محدودیت‌های موجود و افزایش سهم بخش کشاورزی در تولید ناخالص استان، با ایجاد بستر مناسب، سرمایه گذاری بخش خصوصی و دولتی در این بخش افزایش یابد. با توجه به اینکه بزرگترین عامل محدودکننده و تهدید کننده بخش کشاورزی استان کمبود منابع آب است، کمبود سرمایه گذاری دولتی در زمینه احداث استخرهای آب، پوشش نهرها، جمع آوری و هدایت آب‌های سطحی مشهود است. به عبارت دیگر لازم است بهره وری استفاده از آب به نحو چشمگیری افزایش یابد.

پیشنهادها

- به منظور تقویت نقش بخش کشاورزی در توسعه اقتصادی و امنیت اجتماعی استان موارد زیر پیشنهاد می‌شود.
- افزایش درآمد کشاورزان ضروری است و از این رو برنامه توسعه اقتصادی و اجتماعی استان باید با تأکید بر آن برنامه‌های خاصی برای بهبود وضع درآمدی روستائیان تدوین شود.
 - توسعه فعالیت‌های صنایع روستایی و ایجاد مشاغل جنبی و صنایع تکمیلی بخش کشاورزی در استان.
 - ارائه تسهیلات به منظور افزایش فعالیت‌های کشاورزی و افزایش بهره‌وری و راندمان استفاده آب.
 - توجه بیشتر به بازاریابی محصولات کشاورزی و استفاده مطلوب از ظرفیت‌های موجود.
 - افزایش زمینه‌های گردشگری روستایی و گردشگری کشاورزی در مناطق مستعد جذب توریسم در استان.

- خورشید نام، عباس (۱۳۹۱)؛ بررسی تئوری‌های جامعه شناختی نظم و امنیت عمومی. فصلنامه نظم و امنیت انتظامی. شماره سوم. سال چهارم. ص ۱۰۷-۱۴۰
- رحیمی خورشیدوند (۱۳۸۸)؛ بررسی نقش مشارکت سازمان‌های مردم نهاد (N.G.O) در برقراری نظم و امنیت. دوماهنامه توسعه انسانی پلیس، سال ششم، شماره ۲۵. ص ۳۰-۴۴.
- روشندل اربطانی طاهر، پور عزت علی اصغر و قلی پور آرین (۱۳۸۸)؛ تدوین الگوی جامع فراگرد مدیریت بحران با رویکرد نظم و امنیت. فصلنامه دانش انتظامی. سال دهم. شماره دوم. ص ۶۳-۸۰.
- سالم جلال، نمازی علی (۱۳۸۶)؛ نقش بخش کشاورزی در توسعه اقتصادی استان یزد. فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۰، شماره ۱.
- سالنامه‌های آماری استان کرمان و مرکز آمار ایران.
- سلطانی غلامرضا و نجفی بهاءالدین (۱۳۷۵)؛ اقتصاد کشاورزی. تهران: نشر دانشگاهی.
- شاکری عباش (۱۳۸۳)؛ جایگاه بخش کشاورزی در فرایند توسعه اقتصادی کشور. اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال دوازدهم. شماره ۴۸. ص ۱۰۵-۱۵۶.
- شایگان فریبا (۱۳۸۸)؛ نقش سرمایه اجتماعی پلیس در جلب همکاری مردم در جهت برقراری نظم و امنیت. فصلنامه امنیت و نظم. سال دوم، شماره اول. ص ۵۹-۷۸.
- عبادی نژاد سید علی، ذوقی لیلا، رفعتی سید عزیز و قبادی عباس (۱۳۸۸)؛ رابطه بین عوامل جغرافیایی و نظم و امنیت اجتماعی. فصلنامه انتظام اجتماعی. سال اول شماره سوم. ص ۱۲۷-۴۰.
- عنبری موسی، فیروزجائیان علی اصغر (۱۳۸۸)؛ مشارکت امنیتی و انتظام مشارکتی بررسی تجارب و زمینه‌های مشارکت مردمی در تأمین نظم و امنیت (با تأکید بر ایران). فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره دوم، سال دوم. ص ۵۹-۹۳.
- قره باغیان مرتضی (۱۳۷۲)؛ اقتصاد رشد و توسعه. جلد ۱ و ۲. تهران: نشر نی.
- قوام عبدالعلی، دهقان شاد حوری (۱۳۸۹)؛ چگونگی استفاده از الگوهای ارتباطی برای برقراری نظم و امنیت شهروندان. فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره اول، سال سوم. ص ۱-۱۶.
- لباف زیبا (۱۳۸۹)؛ سیره عملی حضرت علی (ع) در استقرار نظم و امنیت. فصلنامه دانش انتظامی. سال هشتم. شماره سوم. ص ۷۷-۹۹.
- ماندل، رابرت (۱۳۷۷)؛ چهره متغیر امنیت ملی، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.

- نجفی، بهاءالدین (۱۳۸۳)؛ نقش عشایر در توسعه اقتصادی ایران. فصلنامه روستا و توسعه سال ۷، شماره ۴.

- وفادار حسین، قصری محمد (۱۳۹۰)؛ الگوی توصیفی بحران در نظم و امنیت. فصلنامه نظم و امنیت انتظامی. شماره سوم. سال سوم. ص ۱۸۵-۲۰۶

